

ARDEALUL JURIDIC

REVISTĂ LUNARĂ

DE DREPT ȘI UNIFICARE LEGISLATIVĂ

A B O N A M E N T U L :
 pentru Instituții și Autorități 500 Lei pe an
 pentru Autorități Judecătorești }
 " " Magistrați } 350 Lei pe an
 " " Avocați }

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Str. G. Mărzescu 20
CLUJ

Publicațiuni și anunțuri pentru un număr
 2 lei cuvântul
 Publicațiuni și anunțuri pentru mai multe
 numere 1.50 lei cuvântul

Fondator: VASILE M. DIMITRIU Consilier la Curtea de Apel din Timișoara

Comitetul de conducere și redacție:

I. MĂNESCU

Președinte la Curtea de Apel Cluj
 Directorul și proprietarul revistei

AL. ULVINIANU

Președinte la Curtea de Apel Cluj

I. PREDOVICIU

Procuror General la Curtea de Apel Cluj

Dr. AL. DRAGOMIR

Decanul baroului adv. din Cluj

Secretar

VIRGIL. I. MĂNESCU
 licențiat în drept și în filosofie
 adv. stagiar

S U M A R :

Prelungirea scadențelor cambiale, în lumina legilor de suspendare a execuțiilor silită, și a legilor de conversiune de *Maurice Kaim*.

Actele Cooperativelor sunt scutite de timbru de aviație de *Dr. Igaș Bartha*.

Jurisprudențe Civile, cu două note de *Al. Ulvinianu* și *G. Stănescu*.

Jurisprudențe Comerciale.

Jurisprudențe Procedurale.

Jurisprudențe penale.

Colaboratorii ocazionali cari au trei articole publicate au dreptul la colecția anului întreg.

Ori ce număr ne primum se retrimit la cerere în contul abonamentului

Prețul unui număr 35 lei

George Sofronie
Prof. la Univ. din Cluj.

**Principiul Naționalităților
în Tratatul de Pace din
1919-1920.**

Frontierele României sunt intangibile.

(Premiată de ziarul „Universul“).

București 1936.

BANCA CENTRALA

Intreprinderi industriale fondate și co-interesate :

Industria Sârmei — fabrică de cuie și sârmă în Ghiriș, gara Campia-Turzii ;

Fabrica de Sticlărie S. A. în Turda

PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERȚ
S. A. SEDIUL CENTRAL CLUJ

Filiale: Alba-Iulia, Bistrița, Hațeg, Sibiu, Turda.

Capital social 50 milioane, rezerve 20 milioane. depuneri 120 milioane

**Ordonanțe
Ministeriale**

(Ordine circulare, decizii și instrucții cu caracter juridic)

Apare lunar sub Direcția :
I. Mănescu, președinte la
Curtea de Apel Cluj.

Abonamentul 180 lei pe an
Un număr 40 lei.

Constantin Sudețeanu
Docent Universitar

Opinia publică

Analiza condițiilor și aspectelor ei. Cluj 1935

De acelaș autor

a apărut: **Durkheim și școala sociologică franceză.**

A APĂRUT:

Buletinul Legilor

care publică legile,
regulamentele și instrucțiunile la câteva zile dela publicarea lor oficială sub direcțiunea

D-lui I. MANESCU

Președinte la Curtea de Apel Cluj

Abonamentul . . . . . 700 lei anual

Pentru magistrați și avocați . . 500 " "

Plătibil și în rate de minimum 50 lei

**Administrația la Curtea de
Apel Cluj**

E Cristoforeanu

Doctor în drept dela Roma. Avocat

Tratat
de
Drept Cambial

Vol. I.

A apărut

**Colecția de legii și
regulamente Tomul
XIII. partea I. pentru
anul 1935**

a Consiliului legislativ.

Prelungirea scadențelor cambiale, în lumina legilor de suspendare a execuțiilor silite, și a legilor de conversiune.

Legile de conversiune, fiind o excepțiune dela dreptul comun, au introdus în viața juridică de fiecare zi o multime de probleme noi, a căror soluționare se face uneori cu foarte mare dificultate. Este inevitabil ca o lege excepțională, care se aduce pentru ajutorarea unor anumite categorii sociale, cum sunt legile de conversiune, să producă anumite perturbațiuni în practica juridică, și care dispar numai cu timpul, în urma lichidării cauzelor pentru care s'a adus legea specială, în cazul special cauzele de conversiune.

În practica de fiecare zi, ne întâlnim foarte des cu problema prelungirii scadențelor cambiale. Conform dreptului comun — legea cambială din Ardeal, codul comercial din Vechiul Regat, și noua lege asupra cambiei și bilifului la ordin — drepturile izvorând din cambie, se prescriu într'un termen mai scurt decât prescripția din dreptul comun, atât față de girant, cât și față de acceptant. Aceste norme de drept referitor la prescripția drepturilor izvorând din cambie, s'au aplicat continuu, fără cea mai mică abatere, înrădăcinându-se în conștiința juridică a tuturor locuitorilor, știindu-se că o cambie în atâta timp dela scadență își pierde valabilitatea. Termenul de prescripție începea să curgă dela data scadenței cambiei.

Cu apariția primei legi de suspendare a execuțiilor silite, s'au introdus derogări dela aceste principii, în acel sens că scadențele scrise în cambii au fost declarate prelungite prin lege, obvenind acea situație că o cambie deși scadență conform conținutului la o dată de..., prin efectul legii a fost declarată prelungită, având o altă scadență. Deci legiuitorul nu a suspendat cursul prescripției — cum vom vedea că s'a procedat mai târziu — ci a prelungit scadența acelei cambii, fiind obligați debitorii să plătească pe intervalul prelungit dobânda egală cu scontul Băncii Naționale.

Pentru a putea cerceta cu temei chestiunea prelungirii cambiilor și a suspendării prescripției, strâns legată de această problemă, vom expune această chestiune în mod cronologic dela apariția primei legi de suspendare a execuțiilor silite și până la dispozițiunile din legea din 7 Aprilie 1934, combinate cu dispozițiunile transitorii din legea asupra cambiei și bilifului la ordin din 1 Maiu 1934 și a legii pentru încurajarea creditului din 20 Aprilie 1935.

Prima lege de suspendare a execuțiilor silite a apărut în Mon. Of. 296, din 18 Dec. 1931, care lege în alin. 4 al art. 1 cuprinde următoarea dispoziție:

„Cambiiile pe cari figurează debitorii ce pot invoca beneficiile acestei legi și a căror scadență are loc până la 15 Febr. 1932 se consideră că au de drept scadența la data de 15 Febr. 1932 cu dobânda Băncii Naționale pe tot acest interval“.

Rezultă din acest text, combinat cu al. 1 al art. 1, — care cuprinde dispozițiunile de suspendare de executie silită, că orice cambie pe care ar fi semnat chiar numai o singură persoană (Vezi al. 2 al art. 1), care ar putea invoca beneficiile suspendării execuției silite, această cambie se consideră scadență pe ziua de 15 Febr. 1932. Această dispoziție din Legea pentru suspendarea execuțiilor silite cuprinde o prelungire de scadență, astfel că cambiile pe lângă scadența cuprinsă în text, care a fost scoasă din vigoare, cuprind o scadență „de drept“ cu data de 15 Februarie 1932.

Deci, din cele de mai sus trebuie să reținem faptul, că toate cambiile *pe cari se găsea cel puțin un semnatar, care avea imobile rurale, imobile agricole*, au fost prelungite până la data de 15 Februarie 1932. Această prelungire cambială nu era legată de nici o formalitate, nici din partea creditorului nici din partea debitorului. Prelungirea era automată.

Acest termen de 15 Febr. 1932, a fost fixat în acea speranță, că până atunci se va elabora legea de asanare a datorilor agricole, care lege a fost depusă în Parlament. Lucrările însă prelungindu-se și legea neaiungând a fi votată, legiuitorul prelungeste scadența de 15 Februarie 1932 cu o lună de zile pentru data de 15 Martie 1932. Această prelungire s'a făcut prin legea din 13 Februarie 1932, publicat în Mon. Of. No. 36, care spune doar atât, că legea din 18 Dec. 1931 se prelungeste și rămâne în vigoare până la data de 15 Martie 1932 inclusiv, și că „termenul de 15 Februarie 1932 fixat pentru scadența efectelor prevăzute în art. 1, al. 4, din acea lege, se prelungeste de drept pentru data de 15 Martie 1932. Legea mai conține dispoziții de amănunt referitor la protestarea acestor cambii, considerând valabile pe data de 15 Martie 1932 protestele deja efectuate și permitând ca protestele să se facă și în zilele de 16, 17 și 18 Martie 1932. În general — abstragând de dispozițiunile privitoare la protest — legea din 13 Februarie 1932 cuprinde aceleași dispozițiuni ca și legea din 18 Dec. 1931.

Dispozițiunile legii din 13 Februarie 1932 au fost prelungite, în aceleași condițiuni prin legea din 12 Martie 1932 Mon. Of. No. 61 până la data de 1 Mai 1932. În art. 2 al legii se prevede că termenul de 15 Martie 1932 din art. 2 al legii din 13 Februarie 1932, adică scadența cambiilor „se prelungeste de drept și se fixează la 1 Mai 1932“.

Analizând dispozițiunile legale de mai sus, remarcăm că toate cambiile scadente până la data de 1 Mai 1932 au fost prelungite până la data de 1 Mai 1932, adică scadența lor a fost fixată în mod legal, „de drept“ pe data de 1 Mai 1932. Cum am arătat mai sus, această prelungire era ceva trecător până la legiferarea asanării datorilor agricultorilor, la cari datorii s'au referit legile de suspendare a execuțiilor silite și legile de prelungire.

Între timp însă a apărut legea pentru asanarea datorilor agricole din 19 Aprilie 1932 Mon. Of. No. 93. Această lege reglementând

asanarea datoriilor agricole și esalonarea acestor datorii pe un termen mai îndelungat concomitent cu o reducere mai mare sau mai mică, după categoria în care era încadrat debitorul, a luat măsuri și referitor la prelungirea cambiilor. Aceste măsuri erau necesare, deoarece amânându-se exigibilitatea creanței încorporată în cambie, trebuia să se amâie și exigibilitatea titlului. Astfel art. 39 din legea din 19 Aprilie 1932 dispune că cambiile scontate la orice instituție de credit după data de 18 Dec. 1931 și pe care figurează în orice calitate debitorii beneficiind de dispozițiile legii și a căror termene de plată cad la 18 Dec. 1931 sau după această dată, se consideră că au scadența de drept la 9 luni dela data scadenței prevăzute în titlu. De aici rezultă, că legiuitorul a prelungit scadențele cambiilor instituțiilor de credit, cu 9 luni dela data scadenței din titlu. În această privință, deoarece legea întrebunțează expresia de „dela scadența prevăzută în titlu“ s'ar putea crea o nedumerire la ce scadență s'a gândit legiuitorul.

Cum am arătat mai sus, scadențele cambiilor — e vorba de cambiile agricultorilor de care se ocupă legea asanării, căci numai aceste cambii au fost prelungite — au fost prelungite până la data de 1 Mai 1932. Deci la data apariției legii asanării, toate cambiile existente la instituțiile de credit pe lângă scadența prevăzută în titlu, care scadență a fost prelungită, aveau scadența legală pe data de 1 Mai 1932. Având în vedere aceste considerațiuni, apoi faptul, că legile de prelungire nu au fost declarate fără efect, adică că prelungirea anterioară să-și fi pierdut efectul, precum și considerațiunile ce vom remarca mai jos, *credem, că prelungirea scadenței cu încă 9 luni se socoteste dela data de 1 Mai 1932, adică cambiile au fost declarate scadente pe data de 1 Februarie 1933.* Ar rezulta de aici, că prin notiunea „dela scadența cuprinsă în titlu“ se înțelege scadența cuprinsă în titlu prin efectul legii.

Prelungirea aceasta de 9 luni a fost reglementată de legiuitor pentruca în acest timp să se ajungă la o situație mai clară a debitorilor, adică să se stabilească situația precisă a fiecărui debitor. În această privință — făcând o mică paranteză — amintim, că în sistemul legii din 1932, declarații de asanare trebuiau făcute pentru fiecare datorie. Pentru debitorii sub 20 jugh. trebuiau să facă creditorii, și pentru cei peste 20 jugh. debitorii. Prin aceste declarații se învestea instanța care proceda din oficiu la judecarea cauzelor, stabilind prin sentință atât existența creanței (art. 5 al. 8, art. 11 al. 2) cât și cvantumul sumei reduse prin efectul legii (art. 11 al. 3), astfel că după darea sentinței creditorul era în posesiunea unui titlu executor și nu mai era necesară prelungirea cambiei. Art. 39 și 40 din legea din 19 Apr. 1932 cuprind dispozițiuni în acest sens, care nu mai au însă importanță practică.

Analizând acum dispozițiile de prelungirea cambiilor, remarcăm că în momentul când legiuitorul a legiferat dispozițiile de prelungire

a cambiilor, nu avea în vedere decât interesele debitorilor, pentru ca să fie scutiți de cheltuielile de protest și eventualele măsuri de executare, măsurile de asigurare putându-se lua, fiind permise „*expressis verbis*“ de legile de prelungire. Intervenind după legea asanării și alte legi de asanare, s'a ajuns ca unele cambii să fie prescrise, deși creditorul ar fi avut posibilitatea de a improcesua cambiile, astfel după legea din 1934, chestiunea prelungirii cambiilor să se pună și din punct de vedere al prescripției, din punctul de vedere al creditorului, invocând creditorul legile de suspendare a execuțiilor silite, legile și dispozițiile de prelungire a cambiilor. În aceste condițiuni legile de prelungire au și azi o foarte mare actualitate, fiind întâlnite în fiecare zi în practica judiciară cazuri de improcesuare a uror cambiilor, formal, după scadența „scrisă“ în cambie prescrise, în realitate însă neprescrise, prin efectul legii.

În comentariul legii asanării datoriilor agricole din anul 1932, de Sebastian Radovici și alții, cu o prefață de D. Argetoianu C. autorul legii, referitor la art. 39, se spune în mod expres că prelungirea cambiilor s'a făcut pentru a împiedeca pe posesorii cambiilor de a lua protest și măsuri de executare. Revenind la prelungirea cambiilor, cum am amintit mai sus, legiuitorul le-a prelungit cu 9 luni, adică până la data de 1 Februarie 1933.

Schimbându-se împrejurările, se procedează la o nouă legiferare a reglementării datoriilor agricole. Până la legiferare însă, se recurge la același sistem amintit mai sus, sistem de amânare, și la data de 26 Oct. 1932 se promulgă „legea pentru modificarea legii asanării datoriilor agricole“ care lege cuprinde un singur art. și, în general, întreaga lege se rezumă la suspendarea legii din 19 Aprilie 1932. Astfel, al. 1 al art. unic suspendă pe timp de 18 luni stabilirea definitivă a raporturilor dintre creditorii și debitorii agricoli, de cari se ocupă legea asanării datoriilor agricole.

Această lege nu mai conține dispozițiuni exprse de prelungire a cambiilor, ci pct. 2 al art. unic spune că la toate creanțele intrând în legea din 19 Aprilie 1932, se amână scadența cu 6 luni dela data promulgării legii, adică până la data de 26 Aprilie 1933. După acest termen — în anumite condițiuni — se prelungea scadența pe alte 12 luni, adică în total pe 18 luni, pe timpul cât a fost suspendată legea asanării. Deocamdată vom retine că scadențele tuturor creanțelor — cerându-se condiția ca să intre în prevederile legii din 19 Aprilie 1932 — au fost prelungite cu 6 luni, fără să se specifice expres cambiile, așa cum s'a procedat în legile de suspendare a execuțiilor și în legea asanării din 19 Aprilie 1932.

Înainte de a analiza mai departe caracterul de prelungire al legii din 26 Oct. 1932 și a arăta lipsa ce a constatat-o ulterior legiuitorul, prin faptul că nu se specifică expres cambiile, lipsă corectată prin o lege de interpretare a al. II art. unic, vom remarca faptul că pe când le-

gile de prelungire, nu cereau nici o condiție, decât să fie vorba de imobile agricole, definite în al. I, art. 1 legea din 18 Dec. 1931, legea din 26 Oct., cere să fie vorba de debitori ce întrunesc condițiile legii din 19 Aprilie 1932. De aici rezultă că o cambie, a unui debitor peste 10 ha. (20 jug.) prin legile de suspendare a execuțiilor — legile de prelungire — a fost prelungită, dacă acest debitor nu a făcut declarație de asanare (art. 10 legea din 19 IV 1932) nu beneficiază de legea din 1932, ca atare nici cambia nu a fost prelungită. Aceas condiție — de a beneficia de legea din 1932 — o cere și legea din 26 Oct. 1932, care vorbește de „debitori care intră în prevederile legii pentru asanarea datoriilor agricole din 19 Aprilie 1932” nereferindu-se la alți agricultori. Vom vedea mai târziu că prelungirea cambială, a primit un cadru mai larg prin legea din 14 Aprilie 1933, legea „pentru reglementarea datoriilor agricole și urbane”.

Păstrând limitele legii asanării, din 19 IV 1932, rămâne stabilit că cambiile intrând în cadrul acestei legi, au fost prelungite până la 1 Febr. 1933.

Cum legea din 26 Oct. 1932 nu vorbește expresis verbis de prelungirea scadențelor cambiale, ci „se amână scadența tuturor creanțelor pe timp de 6 luni”, cum am arătat mai sus, la data de 1 Februarie 1933 — dată la care expirau cele 9 luni din art. 39 legea din 19 IV. 1932 — unele institute de credit au început să protesteze cambiile. Văzându-se această situație, deși legea din 26 Oct. 1932, întrebuintează expresia de prelungire a scadențelor creanțelor, pentru evitarea discuțiilor și a controverselor, legiuitorul vine cu o lege de interpretare, promulgată la 21 Febr. 1933, Mon. Of. Nr. 43, în care se prevede expres, că toate cambiile având o scadență conventională, sau prelungită între 18 Dec. 1931 și 26 Aprilie 1933, se consideră scadente pe data de 26 Aprilie 1933, dată la care expiră cele 6 luni prevăzute de al. II al art. unic legea din 26 Oct. 1932. Legea din 21 Febr. 1933, întrebuintează la fel delimitarea „debitorii ce intră în prevederile legii de asanare” expresie întrebuintată și în legile ulterioare, care legi fiind însă de un cadru mai larg, ajung să înglobeze pe toți agricultorii în ce privește prelungirea cambiilor. În ce privește condițiile de prelungire, se reproduce claritatea din legile de suspendare a execuțiilor — care nu și mai găsește expresie așa de explicită în legea din 1932, dar se presupune, se deduce din întreaga structură a legii — și anume că cambiile se prelungesc chiar dacă numai un singur semnatar întruneste condițiile legii de asanare. Cu această lege, ajungem să avem cambiile prelungite până la data de 26 Aprilie 1933.

Înainte de expirarea acestui termen de 26 Aprilie 1933, se promulgă noua lege de conversiune, și anume legea „pentru reglementarea datoriilor agricole și urbane din 14 Aprilie 1933” Mon. Of. Nr. 88—1933. Această lege menține distincțiunea între debitorii sub 10 ha.

și peste 20 ha. — distincție menținută în legea din 1934, dar având mai puțină importanță — acordând însă anumite beneficii și debitorilor proprietari rurali, care nu intră în prevederile art. 1—4. Astfel în art. 6 se acordă un moratoriu de 6 luni tuturor debitorilor care nu întrunesc condițiile articolelor precedente, dacă cvantumul total al datoriilor lor este mai mare decât venitul brut, conform rolurilor fiscale pe un an, și după expirarea acestui moratoriu nu vor putea fi urmăriti dacă vor oferi plata în 5 rate anuale, plătibile în fiecare 1 Decembrie.

În art. 15 al. III al legii din 14 Aprilie 1933, se dispune ca „actualele cambii ale debitorilor care intră în prezenta lege se consideră ca au scadența la termenul de 1 Noembrie 1933. Dela această dată cele agricole se vor considera preschimbate de drept din 9 în 9 luni, iar cele neagricole din 3 în 3 luni. Din această dispoziție, rezultă că cambiile tuturor debitorilor ce intrau în prevederile legii din 1933 s'au considerat scadente pe data de 1 Nov. 1933 și dela această dată se consideră prelungite din 9 în 9 luni cambiile agricole și cele neagricole din 3 în 3 luni.

Rezultă din cele de mai sus, că orice cambie pe care se găsește un semnatar care beneficiază de legea asanării sau legea reglementării este prelungită. Legile de suspendare nu cereau nici o formalitate de îndeplinit cerând ca debitorii peste 10 ha. să facă cerere de asanare, și în art. 39 întrebuintându-se terminologia „debitorii care intră în prevederile legii”, urma că debitorii peste 10 ha., care n'au făcut declarație de asanare, nu beneficiau de dispozițiile legii, ca atare nici cambile nu erau prelungite.

Legea din 26 Oct. 1932 întrebuintează aceeași terminologie, făcând trimitere la legea din 19 Aprilie 1932, ca atare această categorie de cambii nu sunt prelungite nici prin această lege, precum nici prin legea din 21 Febr. 1933, care est o lege de interpretare și cere aceas condiție ca măcar unul din semnatarii cambiei să intre în prevederile legii din 19 Aprilie 1932. Legea din 14 IV. 1933, în art. 2 B, cere la fel ca debitorii peste 10 ha. să fi recurs la beneficiul legii din 19 IV 1932, adică să fi făcut cerere de asanare. Deci dacă privim problema numai prin prisma art. 2 ar urma că categoria de cambii a proprietarilor peste 10 ha., care nu au făcut cerere de asanare nu este prelungită. Vine însă art. 6 care dispune că debitorii care nu întrunesc condițiile art. anterioare — deci dacă sunt peste 10 ha. și n'au făcut declarație, sau vreo altă condiție — beneficiază de un moratoriu de 6 luni, dacă au datorii așa de mari cât este venitul pe un an conform rolurilor. Același beneficiu se acordă și debitorilor urbani care nu întrunesc condițiile art. 5 Art. 15 al. III citat mai sus, vorbind despre cambiile debitorilor intrând în prevederile legii (legea din 14 IV 1933) este evident că acest cadru este mult mai larg, înglobând în sine pe toți proprietarii agricoli și urbani, care au da-

torii, fiind cambiile tuturor acestor debitori prelun- gite.

Deoarece cambiile conform art. 15 al. III au fost prelun- gite până la 1 Nov. 1933, și art. 6 prevede un moratoriu de 6 luni, care expira la 14 Oct. 1933 și totodată prevede că debitorii aceștia vor putea achita datoria lor în 5 rate egale anuale, prima rată fiind scadentă la 1 Dec. 1933, se pune întrebarea, care a fost sca- dentă prelun- gită a cambiilor debitorilor din art. 6 din legea din 14. IV. 1933? Considerând că cambiile debitorilor intrând în prevederile art. 1, 2 au fost prelun- gite până la 1 Nov. 1933 — aici nu este nicio îndoială — și acolo încă se prevede ca termen de plata a intereselor 1 Dec. 1933, credem că cambiile debitorilor din art. 6, încă au fost prelun- gite până la data de 1 Nov. 1933.

În ce privește prelun- girea ulterioară a cambiilor nu trebuie să mai cercetăm dispozi- țile art. 15 din legea din 14 Aprilie 1933, de- oarece toate termenele de scadentă — fie pen- tru plata intereselor (art. 1), fie pentru plata ratelor din capitalul redus (art. 4), fie pentru plata ratelor din capitalul neredus (art. 6) — au fost prelun- gite până la data de 1 Iunie 1934. Prelun- girea s'a făcut prin Înaltul Decret Regal Nr. 3048 publicat în Mon. Of. Nr. 277 din 29 Noembrie 1933, până la data de 1 Martie 1934, și prin legea publicată în Mon. Of. Nr. 50 din 1 Martie 1934 (legea de ratificare și a Înaltului Decret Regal) până la data de 1 Iunie 1934.

În această situație credem, că fiind pre- lun- gite scadentele acolo prevăzute, au fost pre- lun- gite și cambiile, amânându-se scadenta prin noi dispoziții legale până la 1 Iunie 1934. Fap- tul că legiuitorul nu prelungește în mod expres cambiile nu înseamnă că scadentele lor nu au fost prelun- gite, deoarece am mai întâlnit în legiuirile precedente, când s'a procedat la fel și cambiile au fost considerate prelun- gite (le- gea din 26 Oct. 1932 și din 21 Februarie 1933).

Între timp se votează legea pentru lichi- darea datoriilor agricole și urbane, care a fost promulgată la 7 Aprilie 1934, care în art. 76 dispune:

„Vor fi considerate scăzute, pe ziua promulgării legii, cambiile cu scadentele în curs sau prelun- gite, conform legilor anterioare, pe care sunt semnați debitorii în prevederile cap. I și II“.

Deci legiuitorul prevede că toate cambiile cu scadenta în curs sau prelun- gită se consideră scăzute pe data de 7 Aprilie 1934, dacă este semnată de debitori intrând în prevederile cap. I și II, adică debitori agricoli și urbani, indi- ferent de situația debitorilor pe cambie, accep- tanți, giranți etc. Legiuitorul precizează însă că sunt declarate scăzute pe data publicării le- gii cambiile cu „scadenta în curs sau prelun- gită“. Ce se înțelege prin această noțiune? Cam- biile prelun- gite, este evident sunt acele a căror scadentă a fost prelun- gită prin legile anterio- are de prelun- gire, cum am arătat mai sus. Ce se înțelege prin noțiunea „scadenta în curs“? În

această privință, considerând că al. V al art. 76 prevede că neprotestarea „acestor cambii“ nu constituie nici o decădere chiar dacă debi- torii nu intrau în vreuna din legile anterioare de asanare, cu condiția ca să se întenteze ac- țione în contra debitorilor în termen de trei luni dela promulgarea legii, considerând mai departe că art. 109 al. II legea cambială din 1 Maiu 1934 spune că „prescripțiile și decăde- rile izvorând din neintertarea în termenul defi- pț de acest articol (art. 76) a acțiunilor cam- biale relativ la cambiile prevăzute de acest ar- ticol, se suspendă pe tot timpul aplicării acestei legi“, este evident că prin noțiunea de „cam- bii cu scadentă în curs“ se înțelege atât cambii- le care nu au ajuns încă la scadentă, și care nu intrau în prevederile legilor anterioare, cum și cambiile ajunse deja la scadentă înain- te de promulgarea legii lichidării, și a căror de- bitori intră în prevederile legii lichidării. Adecă cu alte cuvinte în noțiunea de „scadentă în curs“ intră atât timpul cât cambia nu a ajuns la scadentă, cât și timpul după scadenta cam- biei. Este o interpretare foarte largă, dar nu- mai în acest sens se poate interpreta, având în vedere dispozițiile mai sus citate.

Legiuitorul spune expres că toate decăde- rile și prescripțiile izvorând din neintertarea acțiunilor în termenul defi- pț de trei luni, se suspendă pe tot timpul aplicării legii lichidării și creditorul va putea oricând în acest interval să im- procesueze cambia. Ce se poate înțelege prin această dispoziție, altceva decât cece am arătat mai sus? O cambie care a fost deja sca- dentă înaintea promulgării legii, numai la a- cea poate fi vorba de prescripție și decădere, căci la cele care nu au ajuns încă la scadentă nu au început să curgă încă termenele de pre- scripție și decădere.

Credem deci că prin dispozițiile art. 76 co- roborate cu art. 109 din legea asupra cam- biei și biletului la ordin din 1 Maiu 1934, toate cambiile pe care este vreun semnatar benefi- ciind de legea lichidării au fost prelun- gite, a- decă a fost suspendată prescripția pe tot tim- pul aplicării legii.

Din redactarea dispozițiilor art. 76 și art. 109 legea cambială, reiese deja noul spirit, noul principiu care a călăuzit pe legiuitor la legiferarea acestor texte. Până când în legile de prelun- gire, legile anterioare de asanare, se a- vea în vedere intersul debitorului, să se amâne scadenta cambiei, pentru ca să fie scutit de cheltueli de protest, de măsuri de executare etc., în legea din 7 Aprilie 1934 și legea din 1 Maiu 1934 se au în vedere interesele creditori- lor, de a nu decădea din drepturile cuprinse în cambie, de a nu fi prescrise cambiile. Art. 76 încă nu exprimă în mod clar această tendință, deoarece în al. I vorbește de prelun- gire, pentru ca în al. V să vorbească de suspendarea decă- derilor, pe când art. 109 legea cambială, pri- vește chestiunea prelun- girii cambiilor exclusiv din punctul de vedere al suspendării prescrip- ei, de suspendare al decăderilor.

Aceste dispoziții nu schimbă fondul ches-

tiunii, ci modifică formularea unei dispozițiuni generale, privită din alt punct de vedere.

Recapitulând cele expuse mai sus, remarcăm că în baza tuturor acestor dispoziții legale *cambiile pe care figurează cel puțin un semnatar fie el acceptant, girant, avalist, care beneficiază de legea lichidării din 7 Aprilie 1934 pot fi improcesuate în tot timpul aplicării legii lichidării fără ca să se piardă vreun drept față de oricare din semnatarii cambiei.*

Legea lichidării, ca în general toate legile de asanare, fiind o lege excepțională în materie economică este natural că a produs anumite perturbatiuni în viața economică și în viața juridică. Obvin astfel în practică cazuri ca debitori, care să nu beneficieze de dispozițiile legii lichidării, și cambiile totuși să fie prelungite în baza legilor anterioare de prelungire, cum am văzut mai sus, cazul tipic al neînaintării declarației. Aceste anomalii însă vor dispărea cu trecerea timpului. Astfel ultima scadență de prelungire a cambiilor a fost de 1 Iunie 1934, astfel că după trei ani socliti dela această dată și cambiile de asemenea natură vor fi prescrise, rămânând numai cambiile ce intră în prevederile legii din 7 Aprilie 1934.

Referitor la suspendarea prescripției în legătură cu cambiile intrând în prevederile legii din 7 Aprilie 1934 și 1 Maiu 1934 mai găsim o ultimă dispoziție de complectare în legea pentru înlesnirea și refacerea creditului 20 Aprilie 1935, care în art. 32, adaugă la al. III art. 109 următoarele:

„Iar pentru acțiunile deja intentate înainte sau după promulgarea legii din 7 Aprilie 1934, perimările sau prescripțiunile, cât și orice decăderi sunt suspendate pe tot timpul aplicării acelei legi“.

Aceste dispoziții nu fac decât să accentueze și mai mult principiul pe care l-am remarcat mai sus, apărarea intereselor creditorului în ce privește cambiile vechi. Acest lucru este normal și logic. Dacă ai împiedecat pe creditor de a proceda în contra debitorului, nu se poate ca acest fapt să se îndrepte în contra sa.

Acestea sunt dispozițiile legale de prelungire a cambiilor și din noianul acesta de norme trebuie să se găsească o soluție pentru fiecare caz practic, ceace uneori e foarte dificil. Astfel sunt cazuri că debitorul a invocat beneficiile legii, creditorul în credința că beneficiază nu a improcesuat, nu a protestat cambia, și în cursul procedurii de dovedire reiese că nu beneficiază de lege și nici de legile de prelungire. Ar urma ca creditorul să fie decăzut din drepturile sale, acțiunea să fie prescrisă. Or, jurisprudența a interpretat textele de lege în sensul că dacă debitorul a cerut beneficiile legii și numai în cursul procedurii procesuale se stabilește că nu beneficiază de legea lichidării, și în acest caz se aplică dispozițiile de prelungire (v. deciziunea Nr. C. III. 1095-1935 Curtea de Apel Cluj). Aceasta este o interpretare extensivă, care este justificată de măsurile generale de suspendare a urmării ce s'au luat.

Credem deci că în general toate cambiile

agricultorilor, a proprietarilor de bunuri agricole și bunuri urbane au fost prelungite și prescripția pe tot acest timp suspendată. Această anomalie a cambiilor prelungite va dispărea numai cu dispariția cauzelor de conversiune, după ce viața economică își va fi reluat mersul normal, și raporturile dintre creditori și debitori vor reintra în cadrul dreptului comun.

Cluj, la 15 August 1936.

MAURICE KAIM
doctor în drept.

Actele Cooperativelor sunt scutite de timbru de aviație.

Statul român are nevoie de sporirea mijloacelor aviației militare de apărare aeriană a țării și de dezvoltarea aviației civile.

În acest scop parlamentul a votat legea apărută în Mon. Of. Nr. 77, din 1 Aprilie 1936, pentru fondul național al aviației.

Această lege majorează simțitor tariful timbrului de aviație și înființează timbrul porto-aviație.

Legea creează pentru o mai bună administrare și control Casa Fondului Național al aviației.

Art. 7 din legea pentru fondul național al aviației prevede că, actele și faptele juridice, civile și comerciale, precum și obiectele supuse taxei timbrului de aviație, valoarea timbrilor de aviație ce li se aplică și modalitatea lor de aplicare sunt cele specificate în tabelul anexat legii, care face parte integrantă din lege.

Tot art. 7 arată, că sunt scutite de taxa timbrului de aviație actele, faptele juridice și obiectele enumerate în art. 22 al legii timbrului și impozitului pe acte și fapte juridice. Mai adaugă art. 7 în mod accentuat, că alte scutiri nu se acordă.

Art. 22 din legea timbrului 1927 la §-ul 43 conține dispozițiuni referitoare la societățile cooperative de orice fel și arată în punctul c) că cererile în judecată, introduse de cooperative, întreaga procedură, actele creanțelor și toate operațiunile pentru efectuarea și urmărirea împrumuturilor până la valoarea de 500 lei capital și procente, sunt scutite de taxa timbrului și impozitului proportional.

Acest art. 22, § 43, pct. c) arată textul original și inițial. Însă textul art. 22 a fost modificat în restimp de mai multe ori, în ce privește cooperativele.

Astfel legea Cooperatiei din 28 Martie 1929 în art. 107 spune: „sunt scutite de orice taxe de timbru și înregistrare, inclusiv înregistrarea în cărțile funduare a actelor de vânzare, partai și ipotecă, intervenite între societățile cooperative și exclusiv asociații lor, pentru dobândirea, împărțirea, ipotecarea, arendarea de imobile rurale sau urbane.

Legiuitorul din 1930, prin legea cooperativei din 4 Aprilie 1930, a acordat scutirea de

lor juridice, de orice natură ar fi ele, intervenite între societățile cooperative și asociații lor.

Rățiunea modificării a fost încurajarea și facilitarea activității acestor societăți. Prin act juridic se înțelege orice act din care naște obligațiuni juridice.

Prin urmare art. 22 § 43 pct. c) și e) în ce privește cooperativele a fost modificat întâiu prin legea cooperatiei din 1929, apoi prin legea din 1930. Art. 22 n'a rămas în forma sa inițială, cum se prezenta la promulgarea legii timbrului în 1927 ci a suferit modificări ulterioare. (Vezi art. 167 legea Coop. 1929).

Nici acest text n'a rămas însă în vigoare mult timp, căci legea pentru organizarea cooperatiei din 27 Martie 1935 (Mon. Of. Nr. 73 1935) prin art. 162 i-a dat altă redacțiune, precum urmează: „Sunt scutite de orice taxe de timbru și înregistrare inclusiv înregistrarea de orice fel în cărțile funduare toate actele juridice, de orice natură ar fi ele, intervenite între societățile cooperative și asociații lor.

Deasemenea se scutesc și actele de ipotecă făcute de către asociații cooperativelor, cu răspunderea nemărginită, pentru garantarea obligațiilor contractate de aceste societăți, la alte societăți cooperative, la Banca Centrală cooperativă sau alte societăți de credit agricol“.

Art. 22 § 43 pct. c) și e) azi au deci această redacție de mai sus, căci art. 227 din legea Cooperatiei 1935 prevede în mod categoric, că sunt și rămân abrogate toate dispozițiile din orice alte legi și regulamente, care vor fi contrare acestei legi.

În consecință atunci, când legea pentru fondul național al aviației prin art. 7 trimite la scutiunile prevăzute de art. 22 din legea timbrului, nu trimite la textul inițial al legii din 1927, ci trimite la textul modificat prin art. 162 din legea Cooperatiei, căci textul vechiu fiind abrogat prin art. 227, azi nu mai poate avea aplicațiune.

Se desprinde deci în mod lămurit, că toate actele juridice, de orice natură, intervenite între societățile cooperative și asociații lor, sunt scutite nu numai de taxele de timbru fiscal, ba chiar și de timbrul de aviație.

Iată deci, că greșit este interpretat art. 7 din legea pentru fondul național al aviației de unele instanțe judecătorești, când pretind că actele juridice al Societăților Cooperative, luând ființă între ele și asociații lor, să fie timbrate cu timbru de aviație.

Propozițiunea din art. 7 care prevede că alte scutiri nu se acordă, trebuie interpretată în sensul, că în afară de dispozițiile art. 22 din legea timbrului, alte scutiri nu se admit. Dar dispozițiile modificate cuprinse în textul nou al art. 22, nu pot fi înlăturate sub nici o condițiune, intențiunea legiuitorului fiind vădită, de a respecta litera legii.

Urmează în mod logic, că actele juridice, de orice natură ar fi ele, intervenite între Societățile Cooperative și asociații lor, sunt și rămân scutite de timbru de aviație.

Nu se poate pune la îndoială că autorul legii fondului național al aviației, a avut cunoscința de modificarea art. 22 din legea timbrului prin articolele din legea cooperatiei, și l'a prevăzut, cu ocazia confecționării noei legi.

Dr. IGNAT BARTHA
avocat

Jurisprudențe civile

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția I-a.

Decizia Nr. 679-31. Președinția Dnii S. Tipel consilier

Ardeal. — Locatiune. — Presumptiune legală de culpă. — Responsabilitatea arendașului pentru daune provocate de terte persoane. — Aplicațiune.

În materie de locatiune, există norma de drept că arendașul răspunde de daunele cauzate de terți proprietății arendate, dacă el se găsește în culpă, în sensul că nu a făcut toate diligentele necesare pentru înlăturarea daunelor în timp util, *anuntând și de proprietar*.

În speță, întru cât nu s'a dovedit că recurența ar fi depus vre-o stăruință pentru împiedecarea deteriorărilor cauzate clădirilor de pe moșia arendată dela intimat în timpul cantonării trupelor militare, chiar dacă de fapt aceste deteriorări au fost cauzate de terți, recurența, nefăcând această dovadă că a depus toate stăruințele pentru înlăturarea daunelor, *anunțând și de proprietar*, există o *presumpțiune de culpă în sarcina ei*, ce îi atrage responsabilitatea față de proprietarul moșiei.

NOTĂ. Este exactă regula de drept exprimată în deciziunea la care ne referim, și anume că arendașul răspunde de daunele cauzate de terți imobilului arendat, el fiind obligat să pună diligența necesară în scopul înlăturării pagubei și să anunțe pe proprietar despre aceasta; de unde consecința, că dacă arendașul sau chiriașul și-a îndeplinit aceste din urmă obligațiuni și când nu i se poate imputa vre-o culpă, el este apărat de răspundere față de proprietarul imobilului închiriat.

Totuși trebuie să se observe, ca aceasta normă de drept nu se referă la ori ce fapt culpabil sau dăunător al tertului, comis asupra imobilului, ci regula aceasta are o aplicațiune mai restrânsă și ea se referă numai la *uzurpațiunile* încercate de terții asupra proprietății imobilului, adică atunci când este vorba de o *turburare de drept*, așa după cum, de altminteri este formal prevăzut în unele legiuri, cum este cea română (art. 1433), franceză (art. 1768), italiană (art. 1578).

Într'adevăr, când terțiul săvârșește o uzurpare totală sau parțială a imobilului, sau când comite o turburare de drept a folosinței, d. ex. prin crearea, în folosul lui, a unui drept de servitute, în asemenea cazuri chiriașul sau arendașul, în calitatea lor de detentori ai imobilului sunt dator să procedă la luarea măsurilor amintite în scopul conservării imobilului, căci arendașul posedă bunul pentru proprietarul locator, și el trebuind să

exercite folosința ca un bun părinte de familie, câtă să vegheze la păstrarea imobilului.

Dar când faptul terțiului s'ar reduce la o turburare de fapt, chiar caracterizând un delict, fără însă a aduce o contradicție dreptului de proprietate sau de folosință, în asemenea caz chiriașul sau arendașul, pe deoparte n'are nici un recurs în garanție contr locatorului, și de altă parte va fi silit să sufere dauna având, bine înțeles dreptul la despăgubire contra autorului turburării, singurul răspunzător al faptului său.

Se admite însă, și cu drept cuvânt, că în ipoteza în care faptul turburător al terțiului ar putea fi asimilat unui caz fortuit, adică un fapt pe care arendașul nu l'a putut înlătura, în asemenea împrejurare, ideea de culpă, din partea arendașului, fiind exclusă, prejudiciul îl va suferi proprietarul imobilului.

Socotesc, că paguba pe care o trupă de soldați ar cășuna-o unui imobil închiriat pe timpul cantonării, constituie, fără îndoială, din punctul de vedere al chiriașului, o turburare de fapt, dar nu este mai puțin adevărat, că fiind cert, că aceasta măsură vremelnică militară, pe care chiriașul sau arendașul nu o putea evita, are, caracterul unui caz fortuit, și în consecință stricăciunile făcute imobilului de soldați le va suporta proprietarul, ele neputând fi puse în sarcina chiriașului, ca unele ce nu sunt urmarea unei culpe comise în timpul folosinței.

AL. ULVINIANU

Președinte Curtea de Apel Cluj.

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția III-a.

Decizia Nr. 108-936. Președinția Dlui Gh. Nidici cosn.

Mandat tacit. Conform art. 1029 c. c. a. când se încredințează cuiva administrația fără mandat scris, mandatele este prezumat imputernicit să facă toate actele necesare ale acelei administrații.

DELIBERÂND.

Având în vedere că deciziunea supusă recursului motivează că întrucât J. Beier a recunoscut că afacerile firmei erau conduse de singur A. Gros acesta este a se considera ca unul care a primit mandat tacit în acest sens dela J. Breier care niciodată nu a revenit asupra mandatului dat:

Că, procedând astfel, Curtea de fond prin stabilirea, că J. Breier a dat în mod tacit mandat lui A. Gros de a conduce singur afacerile fabricii, constatare care fiind conformă cu elementele de apreciere din care o deduce, este necenzurabilă de Inalta Curte, n'a săvârșit eroarea gravă de fapt, sau exces de putere, ci a uzat de un drept de atributul ei și fără a viola art. 1029 C. civ. a făcut o justă aplicare a acestui text, din care rezultă că în cazul când se încredințează cuiva vreo administrație, fără însă a se fi dat mandat scris, mandatele este prezumat că a împuternicit pe mandatar să facă toate actele necesare acelei administrații, ceea ce a făcut și A. Gros, prin primirea banilor dela intimata, pentru întreprinderea recurențelor, astfel că cambiile emise, nu sunt lipsite de cauză, față de acestia:

Că astfel fiind motivele IV, V și VI de casare, sunt neîntemeiate și recursul a se respin-

ge, fără a se examina motivele I, II și III de casare la care recurenții prin procurator au renunțat în instanță.

Tribunalul Cluj, Secția IV-a.

Sentința No. 226-926, dată în complet de divergență.

Președinte I. Ienciu.

Angajamentul prin care mandatarul încredințează un avocat cu susținerea acțiunii introduse în baza unui mandat de „pret-nom”, nu creiază raport juridic între avocat și mandant. Totuși mandantul este ținut să restituie mandatarului onorariul achitat de acesta din urmă avocatului angajat, care trebuie considerat, ca fiind plătit cu titlu de cheltuieli utile și necesare fără a fi nevoie de vreo dovadă în acest sens, ci numai prin simplul fapt că fără introducerea procesului și implicit fără angajarea unui avocat, mandatarul nu-si putea îndeplini mandatul său.

MOTIVE.

Reclamanta a susținut în acțiunea sa că pârâțul a escomtat la reclamantă mai multe cambii emise de diferiți comercianți din Ungaria. La scadență, unele cambii au fost achitate, altele nu. Cambiile neachitate de debitorii din Ungaria, le-a achitat pârâțul care figura pe cambii ca girant. Totodată a convenit pârâțul cu reclamanta, ca reclamanta în numele ei să improcesueze cambiile achitate de pârâț și să încerce să le încaseze dela debitorii emitenți și acceptanți din Ungaria, iar sumele astfel încasate să le elibereze pârâțului.

Reclamanta a improcesuat cambiile prin avocatul dr. Guido Gündisch din Budapesta. Unele cambii s'au încasat iar altele nu, din lipsă de avere la debitori. În cauzele în care nu s'a putut încasa creanța, avocatul dr. Guido Gündisch a avut spesele și onorariul arătate în expens-nota dela dosar în suma de 2092 pengö. Ulterior avocatul si-a redus pretențiunea la 1800 pengö, iar reclamanta i-a plătit-o.

Cum procesele s'au înaintat din încredințarea și în interesul pârâțului,

cum pârâțul nu voeste să restituie reclamantei suma de 1800 pengö plătită lui dr. Gündisch

a cerut ca pârâțul să fie obligat la plata acestei sume.

Pârâțul a cerut respingerea acțiunii cu spese de judecată.

În fond a susținut că n'a autorizat pe reclamantă să plătească lui dr. Gündisch,

că, cu dr. Gündisch era în raporturi directe,

că a convenit cu dr. Gündisch să-i plătească numai spesele efective, acolo unde nu va încasa dela adversari

că Rech Vilmos trecut în expens-notă a plătit onorariul, deci se cere a doua oară.

că în cauza Sonnenschein, Grosz Nic. și Spitzer I. a lucrat dr. Fischer M. și nu dr. Gündisch,

că expens-nota e neserioasă și neadevărată.

Tribunalul procedând la administrarea probelor, a stabilit în fapt următoarele:

Pârâtul a predat reclamantei mai multe cambii emise și acceptate de cetățeni domiciliați în Ungaria cu aceea că reclamanta în numele său să împrucesueze cambiile, iar sumele încasate pe cale de proces să le predea pârâtului.

Prin urmare între părți a intervenit un contract de mandat gratuit prevăzut de art. 1002 cca.

Reclamanta la rândul ei a trimis cambiile lui dr. Guido Gündisch avocat în Budapesta cu îndrumarea să împrucesueze cambiile în numele reclamantei, crutând girul pârâtului.

Deci reclamanta a încredintat afacerea unei terțe persoane, fapt admis de art. 1010 cca.

Cu procesele conduse de dr. Gündisch s'au făcut cheltueli.

Conform art. 1014 cca. mandantul e dator să restituie mandatarului, toate cheltuelile necesare sau utile.

În speță cheltuelile lui Dr. Gündisch au fost și utile și necesare, deoarece fără proces, mandantul nu-și putea îndeplini mandatul primit.

Din depozitia martorului E. Höhr și scrisoarea lui Dr. Gündisch din 14 Ianuarie 1932, aflătoare la dosar, rezultă că expens-nota lui dr. Gündisch, a fost comunicată pârâtului și că pârâtul a fost somat de reclamantă să aranjeze chestia onorarului.

Pârâtul a și promis că va aranja. A și început tratative cu dr. Gündisch, fără a ajunge la rezultat. Despre rezultat n'a avizat Banca reclamantă, nici n'a oprit-o să facă plata.

Având în vedere că reclamanta și nu pârâtul a stat în raport de drept cu avocatul dr. Gündisch, pentru a nu se expune la un eventual proces, reclamanta a început tratative cu dr. Gündisch privitor la onorar. Dr. Gündisch a lăsat din onorar 200 pengö și atunci reclamanta a plătit.

Dovada plății s'a făcut prin depozitia martorului dr. Gündisch.

Prin urmare reclamanta în legătură cu administrarea afacerii pârâtului a avut cheltuelile plătite lui dr. Gündisch.

Având în vedere că reclamanta la timpul său, — înainte de ce ar fi plătit lui dr. Gündisch — a comunicat pârâtului expens-nota și pârâtul n'a exceptionat-o, decât atâta a spus că va aranja el, chestia cu onorarul pârâtului.

Văzând că pârâtul n'a aranjat nimic și nici pe reclamantă n'a oprit-o să facă plata.

Considerând că banca reclamantă, era obligată să plătească onorarul avocatului.

Că înainte de a plăti s'a târguit cu avocatul.

Deci a depus toată diligența în administrarea afacerii.

Pârâtul acum nu mai poate exceptiona conținutul expens-notei.

Aceasta ar putea-o face numai dovedind că reclamanta a lucrat cu rea credință, adică,

că a plătit unei persoane neîncredintate. Pârâtul însă nici n'a încercat aceasta.

De altcum ar fi și inechitabil ca pârâtul acum să exceptioneze expens-nota, când reclamanta a plătit deja și nu mai e în situația de a pasi față de avocat și să sufere eventual o pagubă, când ea a girat afacerea pârâtului gratuit și a procedat totdeauna cu bună credință.

Pârâtul de altcum se apără și cu aceea că n'a autorizat pe reclamantă să plătească avocatului.

După cum s'a arătat mai sus reclamanta a stat direct în raport de drept cu avocatul, ea a dat procură avocatului, procesele s'au intentat în numele reclamantei.

Prin urmare reclamanta în baza acestui raport de drept răspundea direct față de avocat pentru onorarul acestuia, deci nu trebuia să ceară autorizația pârâtului pentru a face plata, ci era obligată în baza legii.

Autorizația prealabilă a pârâtului, era necesară numai în cazul, când ar fi existat raport de drept între pârât și avocatul dr. Gündisch.

Raport de drept între părți crează legea sau voința părților. În speță nu e nici una nici alta. Pârâtul a autorizat pe reclamantă să administreze afacerea în numele ei, deci nu s'a stabilit raport de drept între pârât și avocat. Deoarece despre raport de drept între acești din urmă ar putea fi vorba numai dacă pârâtul ar fi autorizat pe reclamantă ca aceasta să îngrijească afacerea în numele pârâtului, or, mandatul nu așa a sunat.

Pentru aceste motive s'a dispus conform dispozitivului.

Obligația la cheltueli se bazează pe dispozițiunile art. 425 proc. civ.

I. Ienciu Al. Coiocariu.

OPINIE SEPARATĂ

Subsemnatul Emil Puscariu, judecător de sedință, difer de opinia majorității, consacrată prin sentința civilă No. 226 din 26 Martie 1936, fiind de părere că apărarea pârâtului N. M. susținută în sedință publică la termenele din 9 Martie 1936 și 18 Martie 1936 și dezvoltată și prin memoriile sale aflate la dosar, — cum că reclamanta Casa Gen. de Econ. din Sibiu, sucurs. Cluj, trebuie să dovedească realitatea fiecărei poziții din nota cheltuelilor și onorariului de avocat, achitate de reclamantă avocatului Dr. Gündisch din Budapesta, care formează obiectul acțiunii, notă contestată de pârât. — este întemeiată.

În acest scop e concludentă cererea pârâtului ca reclamantul să-și dovedească acțiunea prin probarea necesității sau utilității fiecărei lucrări trecută în expens-nota în discuțiune, precum și a faptului că quantumul sumelor stabilite pentru aceste lucrări sunt conforme tarifului avocațial în vigoare în Ungaria.

Pentru a învedera motivele care ne-au determinat a îmbrățișa această soluțiune, vom expune în fapt și în drept situațiunea cauzei.

desprinzând concluziunile care se impun în mod logic și necesar:

Este necontestat între părți că pârâțul a scontat la Banca reclamantă mai multe cambii, dintre care unele nefiind achitate de debitorii la scadență, le-a plătit pârâțul, dând totodată mandat reclamantei să improcesueze aceste din urmă cambii în fața instanțelor judecătorești din Ungaria unde domiciliau debitorii cambiali (în acest sens, vezi și depozitia martorului Otmar Metias). Acest mandat a fost dat de pârâț în sensul că reclamanta va introduce acțiunile cambiale în numele său propriu, pentru a înlătura astfel eventualele excepțiuni personale ce le-ar fi putut ridica debitorii cambiali pârâțului, beneficiarul real al cambiilor în discuțiune și care nu le mai putea ridica față de reclamantă, prezumată a fi intrat cu bună credință în posesiunea cambiilor. Ne găsim deci în fața unui mandat de „prêt-nom” adică a unui mandat în virtutea căruia reclamanta se obligă a ascunde calitatea sa de mandatară față de terții debitorii improcesuați, pentru a se prezenta în fața lor ca și cum ar lucra în numele său propriu.

Este evident însă că acest caracter simulat al mandatului primit de reclamantă se limitează numai la terții debitorii cambiali. Dacă menționatul mandat de a improcesua cambiiile în discuțiune cuprindea de sigur în mod implicit și dreptul reclamantei să angajeze avocat pentru susținerea acestor procese cambiale, o diligență elementară în executarea mandatului obligă pe aceasta de a desvălui avocatului calitatea sa de mandatară și caracterul mandatului dat de pârâț, care cum am spus, era simulat numai față de terții debitorii cambiali, nu însă și față de avocat.

Acesta, deci, în virtutea atribuțiilor lui de consilier juridic al părții reprezentate în proces, trebuia pus în cunoștință de reclamantă asupra calității sale reale de mandatară a pârâțului, pentru ca avocatul să știe de care persoană o reprezintă în proces și prin urmare cu cine anume urmează să încheie raportul juridic pentru prestarea serviciilor sale de avocat.

Pentru solutionarea acestui proces, trebuie dar în prealabil stabilit în fapt din susținerile părților și dovezile cauzei, dacă reclamanta a ascuns sau nu avocatului angajat Dr. Gündisch, calitatea sa de simplă mandatară pârâțului și totodată precizate consecințele juridice ale fiecăreia din aceste două situațiuni, care vom vedea că sunt identice.

I. În cazul când reclamanta a ascuns acestui avocat — după cum de altfel pretinde aceasta în susținerile sale — calitatea ei de mandatară a pârâțului, atunci înseamnă că angajarea lui Dr. Gündisch, n'a mai făcut-o în cadrul mandatului dat de pârâț, ci „*nomine proprio*”.

În această situațiune, reclamanta s'a obligat personal, față de avocatul Dr. Gündisch și cu toate că prin această obligațiune reclamanta a înțeles să servească interesele pârâțu-

lui de a-i fi susținute interesele procesului cambial pentru care a primit mandat să le introducă, totuși reclamanta nu poate opune pârâțului nici măcar o gestiune de afaceri. În adevăr, reclamanta nu putea să lucreze în cauză ca „*negotiorum gestor*” decât în cazul când ar fi trebuit să înlăpărteze o pagubă iminentă pentru pârâț (situațiune prevăzută de art. 1036 c. civ. austr.) sau numai pentru a-i mări foloasele acestuia (cazul prevăzut de art. 1037 c. civ. austr.). În ambele situațiuni însă, textele de lege menționate presupun lipsa unui mandat și imposibilitatea pentru gestorul de afaceri de a primi acest mandat. Ori, pârâțul i-a dat reclamantei mandat să introducă acțiunile cambiale în discuțiune și implicit să angajeze un avocat în acest scop. Deci față de cele mai sus expuse, dacă reclamanta n'a uzat de acest mandat, după cum ea însăși pretinde, în angajarea avocatului Dr. Gündisch, ci l-a angajat pe acesta în numele său propriu, deci în afară și contra mandatului primit, nu s'a putut comporta în cauză nici ca gestor de afaceri. Reclamanta depășind mandatul său prin actul îndeplinit, acest act se încadrează în dispozițiunile art. 1016 c. civ. austr. potrivit căruia mandantul este obligat numai întrucât profită de foloasele ce au izvorit din actul în discuțiune.

În situațiunea discutată rămâne astfel reclamantei, în lipsa unei acțiuni derivând din mandat (pe care a înlăturat-o ea însăși prin susținerile sale) sau din gestiunea de afaceri, numai acțiunea de îmbogățire fără cauză a pârâțului în dauna reclamantei, prevăzută de art. 1016 c. civ. austr. Dar această acțiune nu poate fi susținută decât în măsura în care pârâțul s'a îmbogățit fără cauză în dauna reclamantei, dovadă care nu s'a făcut de către reclamantă în specie. Pentru a face dovada în discuțiune, reclamanta trebuia în orice caz și în primul rând să probeze că plata sumelor achitate avocatului Dr. Gündisch a fost necesară sau utilă, adică s'a făcut pentru lucrări care au folosit pârâțului și că quantumul sumelor plătite este corespunzător valorii lucrărilor efectuate de Dr. Gündisch. Ca atare și în ipoteza mai sus discutată, probele enunțate în capul opiniei noastre se verifică, ca fiind necesare a fi făcute de către reclamantă, în dovedirea acțiunii sale. Aceste probe sunt de altfel necesare, chiar în situațiunea pe care noi nu o admitem, însă o înregistrăm ca titlu ipotetic, când reclamanta s'ar fi comportat în cauză ca gestor de afaceri. Și în această situațiune, potrivit art. 1036 și 1037 c. civ. austr. reclamanta trebuia să dovedească că plățile făcute avocatului Dr. Gündisch au fost necesare (art. 1036) sau utile (art. 1037).

II. În cazul când reclamanta a pus pe avocatul Dr. Gündisch în cunoștință că dânsa are numai calitatea de mandatară pentru introducerea proceselor cambiale menționate, raportul juridic s'a creat între acesta și pârâț, prin intermediul reclamantei, ca reprezentant al pârâțului.

Această situațiune juridică, singură de alt-

fel plauzabilă, este dovedită cu probele dela dosar.

Chiar martorul Dr. Gündisch (de care noi îl socotim interesat în cauză prin modul cum s'a comportat ca avocat, reținând suma pretinsă dela reclamantă dintr'un depozit al acesteia dela Budapesta, în urma înțelegerii cu reclamanta — vezi declarația reclamantei în memoriul său din 12 Martie 1936; — cu toate acestea, Dr. Gündisch trebuia să facă desocotirea cu pârâtul, pentru că după cum vom învedera mai jos, avocatul Dr. Gündisch a avut cunoștință cum că reclamanta avea numai calitatea de mandatară a pârâtului pentru împresuarea cambiilor acestuia din urmă și că a existat raport juridic direct între Dr. Gündisch și pârât cu privire la susținerea proceselor cambiale. Mai mult încă, relațiile de rudenie dintre Dr. Gündisch și reprezentanții reclamantei — cel dintâi este frate cu un membru al consiliului de administrație al reclamantei, fapt recunoscut de aceasta prin memoriul său din 12 Martie 1936 — nu exclud ca această înțelegere dintre reclamantă și adv. Dr. Gündisch, să se fi făcut cu scopul de a înlătura posibilitatea pârâtului să conteste realitatea sau quantumul pozițiilor trecute de Dr. Gündisch în nota sa de cheltueli și onorariu advocatual) arată în depoziția sa că a primit informațiuni dela pârât în procesele cambiale susținute, în care scop a fost vizitat de acesta la Budapesta.

Dar pârâtul dovedește cu scrisoarea din 14 Ianuarie 1932, anexată la memoriul său din 26 Februarie 1936 și aflată și în original la dosar, că avocatul Dr. Gündisch a tratat cu pârâtul direct stabilirea onorariului și cheltuelilor ce i se cuvin în acțiunile cambiale în discuțiune, față de pretentiunea pârâtului de a-i plăti numai cheltuelile efective. Prin această scrisoare avocatul Dr. Gündisch, îl pune pe pârât în cunoștință și despre diferite sume încasate în procesele cambiale încredințate de pârât prin intermediul reclamantei.

De asemenea martorul Dr. Gündisch recunoaște în depunerea sa că sumele încasate de dânsul din menționatele procese cambiale, le preda direct pârâtului.

Deci din însăși declarațiunile martorului adv. Dr. Gündisch rezultă că acesta a avut cunoștință cum că reclamanta n'avea calitatea să-l angajeze pentru susținerea proceselor cambiale în numele său propriu, ci numai ca mandatară a pârâtului; mai rezultă deasemenea că Dr. Gündisch a stat în raport juridic direct cu pârâtul, în ce privește drepturile și obligațiile celui dintâi rezultând din susținerea proceselor, raport juridic creat între Dr. Gündisch și pârât, atât prin intermediul reclamantei ca mandatară a pârâtului, cât și prin întrevederile ce Dr. Gündisch le-a avut cu pârâtul în persoană.

Martorul Emil Höhr, directorul firmei reclamante declară sub jurământ că reclamanta prin acest martor i-a comunicat pârâtului nota de cheltueli și onorariu advocatual al avocatului Dr. Gündisch, iar pârâtul nu i-a dat re-

clamantei autorizarea de a achita pretentiunile avocatului Dr. Gündisch în numele său, ci din contră a încunostiintat pe reclamantă că va aranja personal cu Dr. Gündisch achitarea pretențiilor acestuia și că în acest scop a și început tratativele cu Dr. Gündisch. Această depoziție este confirmată și de martorul Otmar Metias, audiat deasemenea în cauză.

Ori, ce rost a putut avea comunicarea de către reclamantă a notei de cheltueli și onorariu advocatual al avocatului Dr. Gündisch înainte ca reclamanta s'o fi achitat avocatului Dr. Gündisch, decât executarea unei obligațiuni esențiale a mandatului său, de a runde pe mandantă în curent despre operațiunile decurgând din mandatul său? (vezi în ce privește această obligațiune a mandatarului: Planiol-Ripert... *Traité pratique de droit civil francais*, vol. XI p. 814 no. 1467).

Dar chiar în cazul când s'ar accepta susținerea reclamantei în contra probelor mai sus analizate, că reclamanta a angajat pe avocatul Dr. Gündisch în numele său propriu, menționata comunicare nu poate avea decât înțelesul solicitării unei ratificări a actului său făcut afară de mandat, dela pârât, pentru că în viitor reîntrând în făgusul juridic al mandatului, să poată îndeplini actele sale în această chestiune, în cadrul mandatului dat de pârât.

Intrucât însă mandatul dat de pârât reclamantei nu cuprindea și împuternicirea de a achita onorariul pretins de adv. Dr. Gündisch pentru care reclamanta trebuia să primească dela pârât o autorizare în acest senz, este evident că reclamanta plătiind suma pretinsă de Dr. Gündisch, nu numai în lipsa oricărei autorizări din partea pârâtului de a face acest act, dar în contra voinței exprese a acestuia din urmă, care și rezervase dreptul să se înțeleagă personal cu Dr. Gündisch în ce privește pretențiunile sale a depășit mandatul său primit dela pârât.

Prin urmare și în această din urmă situațiune, care rezultă din dovezile cauzei, când reclamanta a angajat pe adv. Dr. Gündisch să susțină procesele cambiale în chestiune, în executarea mandatului primit dela pârât — prin faptul că reclamanta a achitat în contra voinței exprese a pârâtului onorariul pretins de Dr. Gündisch, aceasta a depășit mandatul său și ca atare potrivit art. 1016 c. civ. austr., aplicabil în cauză, pârâtul nu e dator să restituie reclamantei decât folosul ce a decurs pentru dânsul din plata făcută de aceasta.

Pentru a aprecia acest folos, trebuie însă stabilită în prealabil utilitatea și necesitatea acestei plăți în raport cu lucrările efectuate de adv. Dr. Gündisch.

Deci în ambele situațiuni, atât în cazul când reclamanta l-a angajat pe adv. Dr. Gündisch în numele său propriu — situație susținută de reclamantă în proces — în care caz aceasta a depășit mandatul dat de pârât chiar cu prilejul creerii acestui raport juridic cu adv. Dr. Gündisch, cât și în cazul când reclamanta l-a angajat pe avocat, ca mandatară a pârâ-

tului — situațiune care rezultă din probele cauzei, în care caz reclamanta a depășit mandatul în discuțiune numai cu ocazia achitării pretențiilor lui Dr. Gündisch, fără autorizarea părâtului, ba chiar în contra voinței exprese a acestuia — reclamanta este obligată să-si dovedească acțiunea în conformitate cu art. 1016 c. civ. austr., prin efectuarea probelor arătate în capul prezentei opinii.

Cluj, 26 Martie 1936.

EMIL PUȘCARIU.

NOTĂ. Sentința ce adnotăm prezintă interes atât prin originalitatea soluțiunii adoptate de tribunal, care consacră principiul revoluționar de procedură că o acțiune nedovedită poate fi totuși admisă, cât și prin motivele proprii a justifica acest nou punct de vedere.

Faptele reținute de tribunal sunt următoarele:

Părâtul, Nicolae Munteanu, a predat reclamantei, Casa Generală de Economii din Sibiu, sucursala Cluj, mai multe cambii, emise sau acceptate de debitori domiciliați în Ungaria, pentru a îngriji de chemarea în judecată a debitorilor, intentând procesele în numele propriu al reclamantei, care, după încasarea creanțelor, urma să remite părâtului sumele astfel realizate.

Reclamanta, la rândul ei, a transmis cambiiile în discuțiune avocatului Dr. Guido Gündisch, din Budapesta, însărcinându-l cu introducerea acțiunilor cambiale. Pentru activitatea desfășurată, avocatul Dr. Gündisch a pretins, cu titlul de onorar și cheltuieli, suma de 2092 pengő. Reclamanta, comunicând părâtului nota acestora, și somându-l să aranjeze chestiunea, părâtul a răspuns ca o va aranja direct cu avocatul. În acest scop a și început tratative, fără a ajunge, însă, la un rezultat. Atunci reclamanta, după ce mai întâi a obținut o reducere, a achitat avocatului Dr. Gündisch suma de 1800 pengő.

Prin acțiunea introdusă, reclamanta a cerut obligarea părâtului la plata acestei sume, cu titlul de cheltuieli și onorar, cuvenite avocatului Dr. Gündisch, pe care l-a angajat în limitele mandatului primit de la părât.

Părâtul a cerut respingerea acțiunii, susținând că n'a autorizat pe reclamantă să plătească avocatului Dr. Gündisch suma pretinsă în acțiune, contestând creanța ce ar reprezenta, după reclamantă, o cheltuielă utilă și necesară executării mandatului.

Tribunalul, fără ca reclamanta să fi dovedit temeinicia creanței, contestate de părât, după declararea divergenței, a admis, în întregime, acțiunea, cu majoritate.

În speță, actul juridic intervenit între părțile litigante este un *contract de mandat de prète-nom* și în virtutea acestuia reclamanta trebuia să se prezinte, în fața debitorilor cambiali, chemați în judecată, nu ca reprezentantă a părâtului, ci în persoană, lucrând deci *proprio nomine*, astfel ca mandatul să rămână ascuns debitorilor. Este probabil că părâtul a urmărit, prin aceasta, înlăturarea posibilității, pentru debitori, de a opune, în proces, excepțiunile personale pe cari le-ar fi putut ridica față de el. Întrucât, însă, mandatul nu ascunde o fraudă la lege, efectele acestuia se vor produce între părțile contractante și, ca atare, este supus regulilor de drept aplicabile materiei. Dintre acestea, obligațiunea mandatarului de a da socoteală mandantului despre misiunea sa, este esențială.

Este greu de conceput că acest mandat, încheiat între părțile litigante, ar fi gratuit, cum se afirmă în mo-

tivele sentinței. Gratuitatea, care, la origine, era de esența mandantului, a devenit, în dreptul modern, excepțiune. Convenția de remunerare poate fi și tăcută și acordul părților rezultă, în mod suficient, din calitatea mandatarului. În speță, fiind vorba despre o bancă, căreia i se remite, spre încasare, efecte, ce urmează a fi improcesuate, cum această operațiune intră în cadrul aceluia pe cari o bancă le face în mod obișnuit, gratuitatea nu poate fi presupusă. Tradiția a influențat, însă, mandatul modern și jurisprudența atribuie tribunalelor dreptul de a cenzura remunerațiunea mandatarului și a o reduce, dacă este excesivă.

Faptul angajării, de către reclamantă, a avocatului Dr. Gündisch, pentru intentarea proceselor, — chiar dacă părțile n'au prevăzut nimic în această privință, — fiind exercițiul dreptului mandatarului „de a face uz de toate mijloacele ce vor fi neapărat unite cu firea afacerii, sau „cu declarata intențiune a mandantului“, cum se exprimă art. 1009 cca; este o substituțiune de mandat, admisă de lege, care, însă, atrage răspunderea, fără restricțiune, a mandatarului pentru toate actele substitutului pe care l-a ales.

Chestiunea asupra căreia s'a produs divergența este de a ști dacă părâtul, în calitate de mandant, este, sau nu, în drept să ceară și reclamanta, ca mandatară, obligată a face dovada utilității sau necesității lucrărilor efectuate de substitutul acesteia, avocatul Dr. Gündisch.

Obligațiunea mandatarului de a da socoteală mandantului, despre modul cum și-a îndeplinit misiunea, este precis stabilită de art. 1012 cca. și din moment ce părâtul n'a autorizat pe reclamantă să plătească substitutului ei suma pe care acesta o pretindea, cu titlul de cheltuieli și onorar, declarând că și rezervă dreptul să aranjeze chestiunea direct cu acesta, — fapt care constituie o opunere formală, — în virtutea raportului de mandat, existent între părți, dacă totuși reclamanta, trecând peste voința mandantului, a efectuat plata, este obligată a dovedi utilitatea, sau necesitatea lucrărilor substitutului, ale cărui acte este presupusă că și le-a însușit.

Mandatul de prète-nom, — cum este cel din speță, — implică simulațiunea calității de mandatară a reclamantei, însă exclusiv în ceiace privește raportul acesteia cu debitorii chemați în judecată; raportul juridic creat între părțile contractante rămâne nealterat și și produce toate efectele. Numai debitorii cambiali, dacă ar avea un interes legitim să înlătore aparența și să restabilească realitatea, pot ataca simulațiunea. Situația reclamantei, însă, rămâne neschimbată și obligațiunea de a da socoteală, despre modul cum a executat mandatul primit, subsistă; ea nu este exonerată de sarcina probei utilității sau necesității cheltuielilor și onorarului plătit substitutului, în caz de litigiu.

Reclamanta se află în situațiunea prevăzută de art. 1016 cca., după care în cazul depășirii limitelor mandatului de către mandatar, mandantul rămâne obligat numai „întrucât profită de foloasele afacerii“.

Obligațiunea de restituire a mandantului isvorăște, în acest caz, din raportul juridic creat de contractul de mandat, iar nu dintr'o îmbogățire fără cauză, care exclude orice idee de reprezentare, care este de esența mandatului. Acțiunea de *in rem verso* rezultând din îmbogățirea fără cauză, are un caracter cu totul subsidiar și nu se acordă decât dacă reclamantul n'are alt mijloc de recuperare. Asupra acestui punct nu împărtășim părerea exprimată în opinia separată.

Dar, oricare ar fi caracterul acțiunii pe care o acordă legiuitorul în art. 1016 cca., reclamantul are sarcina probei. Tribunalul nu putea admite acțiunea, scutind pe reclamantă de această obligațiune, decât nesocotind principiul general formulat în art. 263 și 269 pr. civ. ard., după care „afirmațiunile de fapt pe cari partea adversă „le-a recunoscut, la desbaterea orală, nu trebuie să probele și probațiunea cade în sarcina părții care are interes să considere ca adevărată fapta afirmată“.

De aceea, admiterea acțiunii, de către tribunal, fără ca reclamanta să fi dovedit dreptul de creanță pretins, pe care pârâtul l-a contestat, apare ca o inovațiune căreia jurisprudența, — credem, — se va hotărâ foarte greu a-i rezerva un loc, din moment ce principiile necunoscute, pe cari această soluțiune se întemeiază, n'au pătruns, încă, după cât știm, nici în cea mai înaintată doctrină.

Ni se pare inutilă o discuțiune privind ipoteza că reclamanta, ascunzând calitatea ei de mandatară substitutului, avocatul Dr. Gündisch, ar putea justifica plata cheltuielilor și onorarului, împotriva voinței pârâtului, fără obligațiunea de a da socoteală mandantului, la adăpostul gestiunii de afaceri.

Gestiunea de afaceri presupune un amestec spontan, deci fără știrea proprietarului, în afacerile acestuia; dacă intervenția s'a produs la cererea celui interesat, nu este gestiune, ci mandat. Dar să admitem și această ipoteză absurdă, că atunci când reclamanta a angajat pe avocatul Dr. Gündisch ar fi lucrat în calitate de gestor de afaceri: obligațiunea de a da socoteală despre gestiune apare și aci, ca o umbră, legată de activitatea reclamantei. O prevede categoric art. 1035 cca. Din orice punct de vedere am examina situația reclamantei, după principiile generale și textele de lege aplicabile materiei, nu putem înțelege soluțiunea tribunalului.

Dacă am fi ispitiți a căuta deslegarea acestei enigme în motivele sentinței, ne-am rătăci cu desăvârșire.

În adevăr, în motive se afirmă că speșele avocatului Dr. Gündisch „au fost și utile și necesare deoarece fără „proces reclamanta nu-și putea îndeplini mandatul pri- „mit“. Dar cine a contestat necesitatea proceselor? Rezervele pârâtului privesc activitatea avocatului, utilitatea sau necesitatea lucrărilor efectuate, sumele calculate de el pentru aceste lucrări, folosul pe care l-a avut pârâtul din toată această activitate, a cărei remunerare i se cere. După autorii sentinței chiar dacă avocatul substituit al mandatarului ar fi lucrat cu rea credință sau cu ignorarea culpabilă a profesiei sale, orice sumă ar fi cerut, reclamanta o putea plăti și poate cere restituirea acesteia de la pârât, care este obligat să plătească, fără posibilitate de a cenzura pretențiunea.

Mai departe, sentința afirmă că „pârâtul acum nu „mai poate excepționa conținutul expens-notei; asta ar putea-o face numai dovedind că reclamanta a lucrat cu „rea credință, adică că a plătit unei persoane neîncredin- „țate. Pârâtul însă nici n'a încercat aceasta“. Cu alte cuvinte chiar dacă reclamanta ar fi plătit substitutului angajat de ea o sumă ce nu reprezintă o cheltuială utilă sau necesară pentru mandant, fie dintr'o eroare, — cum ar fi plata făcută cu ușurință pentru lucrări pe cari substitutul nici nu le-a făcut în realitate, sau, deși le-a executat, aceste lucrări au fost inutile, sau chiar dăunătoare intereselor mandantului, — fie că ele reprezintă o liberă-țitate, făcută de reclamantă fără consimțământul pârâtului — mandant, fie, în sfârșia, că chelăuilele pretinse de pârât au fost stabilite, în mod fictiv, printr'o fraudă concertată între mandatar și substitutul său, astfel în-

cât, în toate aceste ipoteze, activitatea mandatarului trebuie considerată ca culpabilă și că, prin urmare, suma plătită substitutului nu reprezintă o cheltuială utilă, sau necesară, pentru executarea mandatului, — după redactorii sentinței — deși pârâtul nu are nici un profit și nici o culpă, trebuie totuși să restituie reclamantei-mandatarului suma pretinsă, fără a putea cere proba utilității sau necesității acestor cheltuieli, fiindcă reclamanta este presupusă a fi lucrat cu rea credință numai dacă a plătit unei persoane neîncredințate, adică altei persoane decât substitutului ei!

Aceste concluziuni, după logica obișnuită, se impun, dacă admitem ca juste premisele stabilite de tribunal.

Nu ne putem hotărâ a încheia nota de față fără a nu releva o afirmațiune de principiu cu caracter doctrinar făcută de tribunal în senința ce adnotăm. Cităm textual:

„Raport de drept între părți creează legea sau voința părților. În speță nu e nici una nici alta“.

Doctrina distingea până acum patru mari isvoare de obligațiuni:

1. actele juridice, cari se împart în contracte și angajamente unilaterale;
2. actele ilicite (delicte și quasidelicte);
3. îmbogățirea fără cauză;
4. legea.

Tribunalul le reduce la două, simplificând astfel clasificarea. E o încercare lăudabilă pe care nu e locul s'o discutăm aci. Dar dacă „raport de drept între părți creează legea sau voința părților“ și „în speță nu e nici una, nici alta“, atunci „în speță“ ce este? Raportul creat între părțile litigante, care este un contract de mandat, din ce isvorăște?

Ar fi fost bine ca tribunalul să lămurească acest mister.

GEORGE STĂNESCU,
magistrat

Jurisprudențe comerciale

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția III-a
Decizia Nr. 2167—1935. Președinția Dlui C. Crăciunescu, cons.

Agentii de asigurare având numai rolul de a mijloci încheierea contractelor de asigurare, ei au a se considera ca mijlocitori, si numai în cazul existentei unui mandat expres sau tacit din partea asiguratorului dobândesc calitatea de mandatar.

În baza probelor administrate în procedura de apel, Curtea de Apel după ce stabilește în fapt că oferta de asigurare complexată a fost primită de agentul I. Schiffer, care însă nu era agentul intimat și că acesta apoi a prezentat-o lui Filip Sangar secretarul intimatului, motivează că deoarece agentul Schiffer era o terță persoană față de Societatea intimată, nefiind agentul acesteia, fapt necontestat de recurentă, chiar dacă agentul Schiffer avea cunoștință, cum susține recurenta, că dânsa era soția lui Havas Coloman precum și că „Natiionala“ a stornat asigurarea contractată de Coloman Havas, odată ce Schiffer nu le-a trecut în oferta de asigurare, ele nu sunt opozabile intimatului a cărei răspundere este angajată nu-

mai în condițiunile ofertei scrise; mai ales — spune Curtea — că recurenta nici cu ocazia semnării ofertei de asigurare, nu a adăugat la numele său „măritată Havas“:

Având în vedere că în spetă este constant în fapt că asigurarea a fost contractată de recurentă prin mijlocirea unui agent, iar nu direct cu intimata:

Considerând că agentii de asigurare având de regulă numai rolul de a mijloci încheierea contractelor de asigurare, iar nu și a încheia propriu zis asemenea contracte, aceștia sunt a se considera ca mijlocitori și numai în cazul existenței unui mandat expres sau tacit din partea asiguratorului dobândesc calitatea de mandatar al acestuia.

Considerând însă că răspunderea asiguratorului pentru procedarea agentului de asigurare și situația de drept a acestor agenți, în afară de cazul când nu sunt mandatarii asiguratorului, nefiind reglementată prin nici o dispoziție a codului comercial, ca atare și cu privire la ei sunt a se aplica prin analogie regulile generale relativ la agenți:

Că în conformitate cu aceste reguli și principii, declarațiunile făcute de agenți de asigurare în calitate de mijlocitori cu ocazia intermediarii încheierii actelor de asigurare sau cu ocazia valorificării drepturilor ce decurg din aceste acte, sunt fără efect și inoperante față de asigurator, precum nu sunt opozabile acestuia nici pretenziunile declaratiuni relativ la circumstanțe importante făcute de cel asigurat agentului mijlocitor, dacă atari declarațiuni nu au fost trecute în oferta de asigurare sau dacă nu au fost cunoscute asiguratorului, față de care sunt a se considera ca inexistente:

Că excepție dela această regulă generală subsistă, cum s'a arătat mai sus, numai în cazul când agentul a procedat ca mandatarul asiguratorului, calitate însă ce necesită de a fi dovedită, întrucât mandatul relativ la încheierea afacerilor nu se prezumă, și numai față de asigurat, în ce privește complectarea ofertei de asigurare, este a se considera agentul ca mandatar, de unde urmează, că oferta făcută de asigurat îl obligă chiar dacă nu a fost complectată de dânsul, ci de agent:

Că în asemenea condițiuni de drept și față de situațiunea de fapt expusă, cu drept cuvânt a considerat Curtea de Apel ca inoperante și lipsite de efect juridic față de intimată pretenziunile declaratiuni decisive, arătate mai sus, făcute de recurentă agentului de asigurare și ncomunicate intimitei, iar soluțiunea Curtii de Apel menționându-se de considerațiunile mai sus expuse, recursul în baza lor urmează a fi respins, fără a se mai examina, ca lipsite de interes, motivele de casare.

Jurisprudențe Procedurale

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția I-a.
Decizia Nr. 1422—1935. Președinția Dnui E. Bănescu cons.

Cheltueli de judecată. Instanta de fond nearătând în decizia sa că la fixarea cheltue-

lilor de judecată a avut în vedere tabloul de onorarii și neprecizând cheltuelile cuprinse în lista depusă de recurent, a violat art. 50 din legea accelerării.

DELIBERÂND.

Considerând însă că, potrivit dispozițiilor art. 50 alin. 2 din legea pentru accelerarea judecăților din 1929, instanțele judecătorești nu pot reduce onorariile avocaților sub cele prevăzute în tablouriile onorariilor minimale și prin urmare și în spetă Curtea de Apel era obligată să fixeze cheltuelile de judecată în baza menționatului tablou, având, bineînțeles dreptul de a nu acorda cheltueli pentru acele lucrări, pe cari nu le consideră necesare.

Că, însă, Curtea de Apel nearătând în decizia, ca la fixarea cheltuelilor a avut în vedere tabloul de onorarii și neprecizând cari dintre cheltuelile cuprinse în lista depusă de recurent erau necesare, a violat art. 50 din legea accelerării judecăților, așa că motivul de casare fiind în această privință întemeiat, recursul urmează să fie admis, casându-se decizia atacată și trimițându-se pricina la aceeași Curte de Apel spre o nouă judecată.

Apreciind și asupra cererii recurentului de a i se acorda cheltueli de judecată, Curtea le fixează la 2000 lei.

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția II.

Decizia No. 1285—1935. Preșid. Dnui Th. Radu cons.

Tutela. Instanta de apel urmează a cita părțile pentru judecarea apelului.

DELIBERÂND.

Considerând că prin art. 7 din legea de organizare judecătorească din 25 Iulie 1924 cu modificările din 28 Nov. 1925 și 19 Dec. 1925) pe lângă fiecare tribunal se înființează o secție specială pentru administrarea tuteleror, fondurilor dotate și curatelelor: că la tribunalele mai mici aceste atribuțiuni sunt îndeplinite de judecătorul anume delegat la începutul fiecărui an (judecătorul tutelar), că hotărârile date de tribunal în materie tutelară sunt supuse apelului înaintea Curtii de Apel respective.

Având în vedere că în spetă, după cum s'a văzut mai sus, încheierea cu Nr. 1272—1932 a Tribunalului Hunedoara (secția tuteleror) a fost atacată de intimată cu apel, care însă fiind tardiv, apelul a fost respins ca atare, confirmându-se astfel hotărârea primei instanțe, care fiind rămasă definitivă are putere de lucru judecat.

Considerând, pe de altă parte, că instanța de apel a nesocotit și dispozițiunile art. 35 din legea pentru accelerarea judecăților, potrivit cărui text președintele Curtii de Apel, îndată ce primește apelul, va fixa termen de înfățișare, conform dispozițiilor art. 4 din lege și va ordona citarea părților înaintea Curtii, dispunând totodată să se comunice intimatului, împreună cu citația, un exemplar de pe cererea de apel, precum și copiile, de pe actele alăturate apelului și cari nu vor fi fost înfățișate la

tribunal, cu invitația scrisă de a depune la dosar întâmpinarea sa, după normele prevăzute în art. 4 din lege.

Că această dispozițiune este în concordanță și cu par. 512 proc. civ. ard.

Că astfel fiind și cum în spetă, din lucrările cauzei nu se constată că s'au respectat dispozițiunile acestor texte de lege motivele de casare sunt întemeiate urmând a se admite a se casa deciziunea cu No. 851—1934 a Curții de Apel Cluj sec. II-a, dispunându-se trimiterea cauzei spre o nouă judecare la aceiaș instanță.

Văzând și cererea de cheltueli de judecată, fixează quantumul acestora la câte 2.000 lei pentru recurent și intimat asupra suportării cărora urmează a hotărî instanța de trimitere.

Jurisprudențe penale

Inalta Curte de Casație și Justiție Secția II.
Decizia No. 3517/1935. Președ. Dlul Th. Radu consilier

*Penal. Lipsind elementul esențial al delic-
tului „imprudentă” nu există infracțiune —
Imprudența lezatăului.*

DELIBERÂND.

Având în vedere că pentru a achita de acuzat instanța de fond stabilește în fapt: că într'adevăr copacul pe care l'a tăiat inculpatul a căzut pe lezat, cauzându-i leziunile descrise în certificatul medical dela dosar, dar că în spetă dacă se poate imputa cuiva imprudența, atunci aceasta n'a fost de partea inculpatului, care tăia copacul și ocupat cu lucrul lui n'a simțit pe lezat apropiindu-se; că greșeala a fost chiar a lezatăului, care n'a atras prin nimic atențiunea inculpatului despre prezenta sa în acel loc, fiind în acelaș timp de vină și părintii lezatăului, care l'au trimis cu caprele în pădure în timpul iernii spre a le hrăni cu mugurii crengilor căzute dela copacii care erau tăiați, fără a da instrucțiuni copilului cum să se ferească de copacii care vor cădea.

Că, prin consecință, în aceste condițiuni lipsind imprudenta element constitutiv al delic-
tului prevăzut de art. 310 cod. penal — starea de fapt constatată nu constituie infracțiunea prevăzut de acest text și nici de vre'un alt text al legii penale, astfel că instanțele de fond cu drept cuvânt au achitat de acuzat de sub acuza ridicată împotriva sa.

Că așa fiind motivul de casare declarat cu nulitatea prevăzută de art. 385 pct. 1 a. pr. p. este nefondat și cată a se înlătura respingându-se ca atare recursul.

Înștiințare.

Va apărea de sub tipar — până la sfârșitul acestei luni, din „Codul de procedură penală Carol al II-lea” primul volum cuprindând dispozițiunile referitoare la „Curțile cu Jurați” (art. 349—438: Compunerea Curții cu Jurați, Intocmirea listelor de jurați, Președintele Curții cu Jurați, Procedura anterioară debaterilor, Procedura debaterilor, Procedura după închiderea debaterilor, Procedura după deliberarea juraților, Procedura judecării Contumaciilor) și cari intră în vigoare la 1 Ian. 1937.

Fiecare articol redat după ediția oficială a Ministerului de Justiție este adnotat cu: debaterile parlamentare, extrase din Raportul Consiliului Legislativ, note explicative practice pentru aplicarea textelor, trimiteri la articolele în legătură din partea generală a noului Cod; relevarea dispozițiunilor inovatoare prin comparație, pentru înțeles, cu legea abrogată și legiuirea maghiară; complectarea fiecărui text cu toate legile rămase în vigoare și la cari noul legiuitor face trimitere, ertsase și trimiteri la scrieri și autori români precum și jurisprudența Casateii sub textele identic formulate etc.

Volumul de peste 200 pagini va mai conține pentru îndrumare modele: de tot felul de procese verbale, ce trebuie să constate multiplele forme procedurale, cea mai mare parte prescrise de legiuitor sub sancțiunea nulității; formulare de chestiuni ce se propun juraților, de ordonanțe și deciziuni; un tablou sinopic al unei ședințe la Curtea cu jurați; un Proces-Verbal complet al audienței; o tablă de materii cu inder alfabetic; iar la sfârșit, în adaus: textele din noua procedură privitoare la nulități, recurs, revizuire și contestație (art. 471—518) cum și Regulamentul special al Curților cu Jurați.

Lucrarea este întocmită de către Dl Vasile M. Dimitriu, Consilier la Curtea de Apel din Timișoara, fondatorul revistei „Ardealul Juridic” și autorul volumului — comentar al „Procedurii penale române” părțile extinse în Ardeal și Bucovina la 1 Sept. 1925.

De un netcăduit interes juridic pentru D-nii magistrați și avocați, lucrarea aceasta mai prezintă și un interes național — de n'ar fi decât pentru provinciile alipite României Mari.

Instituția Curților cu Juri reîntroducându-se în Ardeal—Banat și Dobrogea Nouă, justiția populară va funcționa pentru prima oară în cenare și regiuni în care sunt populațiuni eterogene și unde se vor judeca cele mai însemnate dintre crimele în în contra Siguranței Statului.

Modicitatea prețului — redus doar la costul cheltuelilor de tipar, cum și numărul de exemplare al ediției, fiind proporționate cu numărul celor ce vor reține lucrarea din timp, Domnii magistrați și avocați, spre a-și procura volumul, se vor anunța fie pe o listă colectivă prin buna voința a Dlor șefi ai instanței sau Decanului Baroului respectiv, fie altcum printr'ocarte poștală individuală, pentru ca să li se rețină și eventual să le fie expediate cărțile la adresă.

Cererile trebuesc trimise maximum până la 15 Noiembrie 1936 pe adresa: Consilier Vasile M. Dimitriu — strada Gheorghe Lazăr No. 4, Timișoara (Cetate).